

Endret holdning til EU

Folks holdninger til EU vil på mange måter avgjøre om Norge kommer til å ha en ny folkeavstemning om EU-medlemskap i nær framtid. Ja-siden vil trolig fronte spørsmålet om medlemskap hardere om de kan vise til meningsmålinger med et stabilt ja-flertall over tid. Ut fra årets målinger er det lite som tyder på at ja-siden vil dra i gang denne debatten med det første. Samtidig vet man at holdningen blant folk kan skifte fort.

Jevnlige målinger gjort ved de tre meningsmålingsbyråene Sentio, MMI og Opinion, viser at det som var et ja-flertall våren 2005, er blitt et klart nei-flertall høsten 2005. Dette bekreftes av to undersøkelser gjort av Norsk Respons for Landbrukets Utredningskontor i april og august. Her kan vi se at de tradisjonelle skillelinjene i den norske befolkningen fortsatt er tilstede. Som forventet er det en klar sammenheng mellom EU-standpunkt og partitilhørighet. Det er verdt å merke seg at samtlige partier har økt sin prosentvise andel velgere som sier nei til EU fra våren 2005 til høsten 2005.

Samtidig ser vi fortsatt at det er regionale forskjeller. Befolkningen i Oslo og Akershus er mer positiv til EU enn de som bor i distriktene. Tidligere var også resten av Østlandet positiv til EU-medlemskap, men dette har endret seg i løpet av året. I den andre enden er det Trøndelag og Nord-Norge som utpeker seg som sterke motstandere av EU.

Det som er nytt i undersøkelsen for høsten i forhold til våren, er at det er blitt en sammenheng mellom flere av bakgrunnsvariablene og holdningen til EU. Resultatene for 2005 viser at kvinner er mer negative til EU enn menn. Man ser også at de med høy inntekt er mer tilbøyelige til å være for et EU-medlemskap enn de med lav inntekt.

Ser vi på utdanningsnivå, har det skjedd en endring blant de med utdanning over 6 år. Disse har dreid fra å være klart ja til EU, til å få et nei-flertall i løpet av året.

Suverenitet og innflytelse

Utvalget i denne undersøkelsen ble også bedt om å ta stilling til enkelte påstander omkring EU-spørsmålet som vi tror kan forklare noe av ja- og nei-sidens holdninger. Påstandene om at EU bør utvikle seg til Europas forenede stater, og at Norge vil måtte betale mer til EU ved et eventuelt medlemskap enn i EØS, stilte ja- og nei-siden seg nesten likt til. Ingen av dem ville ha Europas forenede stater, mens begge var enige om at Norge ville måtte betale mer. Når det gjelder arbeidsledigheten, mente nei-siden at den vil øke ved et medlemskap, mens ja-siden mente den ville forbli uendret.

Skillet ble også tydelig i spørsmålet om velferden i Norge ville bli svekket ved et medlemskap i EU. Ja-siden var uenig, mens nei-siden var enig i dette.

De to klassiske påstandene som omhandler suverenitet og innflytelse, kan med fordel sees i sammenheng. Dette gjelder Norges mulighet til å fatte egne avgjørelser om vi blir medlem av EU, og om vi får større mulighet til å påvirke EUs politikk ved et medlemskap. Ja-siden mente at muligheten til å fatte egne avgjørelser ville forbli uendret, mens vi ville få økt mulighet til å endre EUs politikk. Nei-siden derimot mente at vår mulighet til å fatte egne avgjørelser ville svekkes, mens muligheten til å endre EUs politikk ville forbli uendret.

Uro i EU

2005 har vært et år med mye uro for EU. I mai sa Frankrike og Nederland nei til ny grunnlov i EU. Dette skapte et jordskjelv i europeisk politikk, noe man ikke kunne unngå å få med seg her i Norge. Målingene som er gjort, viser at det er i etterkant av dette at vi får et nei-flertall, og det vil være naturlig å tro at dette er en av grunnene til at deler av befolkningen har endret standpunkt i EU-spørsmålet. I tillegg har det vært problemer med å få gjennomslag for det nye EU-budsjettet, og uenighet rundt opptak av Tyrkia som nytt medlem har forårsaket ytterligere uro.

«Men ut i fra meningsmålinger og dagens politiske situasjon er det liten grunn til å tro at det nei-flertallet som finnes i dag skal endres til et ja-flertall med det første»

Hvilke faktorer kan påvirke?

Noen forhold vil selvfølgelig kunne påvirke Norge på en slik måte at befolkningen endrer syn på EU. Dette kan være forhold innenlands, som for eksempel at Høyre nå står utenfor regjeringen og kan fronte EU-saken på eget initiativ, noe som vil legge press på Arbeiderpartiet.

Det er ikke usannsynlig at en svekket norsk økonomi kan være med på å snu opinionen. Høyere arbeidsledighet og høyere rente kan endre folks holdning til EU, og vil muligens kunne gi ja-siden et løft.

Vi kan i tillegg påvirkes av forhold innad i EU. Får EU økonomien på rett kurs eller om de lykkes å få EU-grunnlovsprosjektet i havn, kan dette skape en debatt omkring EU-spørsmålet også i Norge. Et annet forhold er valget på Island i 2007, da kan det tenkes at de får en regjering som søker om EU-medlemskap. Hvorvidt dette vil være nok til å få i gang en prosess i Norge, er usikkert.

Utsikter framover

Regjeringen har i Soria Moria-erklæringen sagt at det ikke er aktuelt med noen EU-søknad, og signaler om at de ønsker å regjere i mer enn en periode tilsier at en EU-debatt ikke vil komme ennå. Samtidig er det verdt å merke seg at statsminister Jens Stoltenberg har sagt at EU kan bli viktigere enn regjeringsmakt, og blir EU-saken aktuell, går den foran en rød-grønn regjering. Men ut i fra meningsmålinger og dagens politiske situasjon er det liten grunn til å tro at det nei-flertallet som finnes i dag skal endres til et ja-flertall med det første.

Astrid Øversveen

Utredning i Landbrukets Utredningskontor AS

Store aktører nødvendig

- Hvis norske produsenter skal overleve med de innrømmelsene Norge har gjort i WTO er vi avhengige av store aktører som kan kutte kostnader og drive effektivt.

Produsentene måtte gjøre noe, og dette (fusjonen mellom Gilde og Prior. Red.s anm.) er veien å gå for å kutte kostnader.

Nå har vi et konkurransedyktig konsern i Norge.

(Tidligere landbruksminister Lars Sponheim til Aftenposten)

Et sterkere selskap

Som et sammenslått selskap vil Gilde og Prior bli enda sterkere og mer dominerende i kampen om hylleplass og fryse-disker i matbutikkene. Det må jo være en av grunnene til at de slår seg sammen. Derfor må fusjonen bli noe mer enn en ekspedisjonssak når Konkurransetilsynet skal vurdere den. Det norske markedet trenger mer konkurranse, ikke mindre.

(Leder i Dagens Næringsliv)

Vanskelege val

Ein gard er ein eigedom og ein livsstil som går i arv frå foreldre til barn. Slik har tradisjonane vore, ein tradisjon som odelslova har hegna om i tusen år.

Det er ikkje «inn» å snakka om kjensler i dagens samfunn. Progresjon, utvikling og levande bygder er mål ein landbrukskommune som Suldal lever etter. Men ein tenkjer ofte ikkje på at det kostar å vera den som bryt bandet til slekta si jord. Og den prisen er det ikkje storsamfunnet som betaler. Men enkeltindivid som står ovanfor svært vanskelege val. Det må me ikkje gløyma i den vidare odelsdebatten.

(Leiar i Suldalsposten)

Paradoks

- Drømmen om et gardsbruk stopper ofte i problemene med å finne ledige eiendommer på markedet. Det er et paradoks når vi vet at så mange landbrukseiendommer ligger fraflyttet og tomme.

(Koordinator Katharina Sparstad, prosjektet «Kartlegg mulighetene – slipp oss til», Oppland, til avisa Gudbrandsdølen Dagingen)

Alle må bli vinnere

Vi som forbrukere må bidra til at kvalitetsprodusentene, vi forbrukere og norsk mat av norske råvarer alle blir vinnere. Både hjemme og ute.

(Kjøpmann Sindre Helmersen i avisa Nordlys)

Positivt krav

At ein av grunneigarane no har sett ein pris for bruken av sitt areal, synest me i utgangspunktet er positivt. Ein kan sjølv sagt diskutere storleiken på summene og grunnlaget dei er berekna ut frå. Det positive med dette er at eit krav som er talfesta, kan danne utgangspunkt for drøftingar som kan skape grunnlag for ei løysing.

(Leiar i avisa Hallingdølen om at ein bonde har sett prislapp på bygtegjester og turfolk sin bruk av utmarka hans)

Verdifull jord

- Denne formen for industrielt jordbruk vil ta slutt den dagen u-landene vil holde på sin produksjon av soya og mais for å brødfø sin egen befolkning.

Da vil Norge befinne seg i en svært gunstig posisjon. Jorda her er ung og ubrukt. Den er ikke utsatt for erosjon, og den er ekstremt velegnet for framtidens jordbruk. Norsk jord kan bli svært verdifull.

(Økofilosof og bonde Sigmund Kvaløy Setreng, Budal, til Adresseavisen)

Fordel for små einingar

Kraftutbygging var tidlegare bare mogeleg å gjennomføre for store selskap, og med store utbyggingar og dermed store sår i naturen. No har den tekniske utviklinga gått til fordel for dei små einingane. Det er etterspørsel etter straum, og små bekkar kan gje kraft utan at naturen lir under store inn-grep og evigvarande skade.

(Leiar i Vest-Telemark Blad)

Behov for satsing

- Man kan ikke love satsing i Soria Moria-erklæringen og samtidig gjøre det umulig å bygge ut den grønne energien man ønsker. Vi trenger en satsing på miljøvennlig energi for å kutte Norges klimaforurensning.

(Leder Bård Lahn, Natur og Ungdom, til NTB)

Full åpenhet viktig

- I takt med at det blir færre bønder i Danmark, må vi være åpne og våge å vise oss fram. Det skal være full åpenhet om hva som foregår i en moderne landbruksproduksjon.

(President i Landbruksrådet og leder i Dansk Landbrug, Peter Gæmelke, til Berlingske Tidende)

